

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาบทบาทของครูประถมศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เขตการศึกษา 1 ในการเสนอวิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอเป็นลำดับ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาบทบาทของครูในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1 ในด้านการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและหลักสูตรแม่บท การศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น การใช้วิธีการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต การจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น การประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และรวมทั้งสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละด้าน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ตอบแบบสอบถาม

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1 ปีการศึกษา 2535 จำนวน 2,806 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างประชากร โดยใช้สูตรของยามาเน่ (Yamane) กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 จำนวน 421 คน เพื่อใช้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของครูในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage

Sampling) ดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยใช้โรงเรียนในทุกจังหวัดของเขตการศึกษา 1 ซึ่งได้แก่นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ และสมุทรสาคร เป็นโรงเรียนที่จะเลือกศึกษา

ขั้นที่ 2 แบ่งขนาดโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 1 จำนวน 843 โรงเรียน ออกเป็น 5 ขนาด ตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ดังนี้

โรงเรียนขนาดใหญ่มาก	มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,080 คนขึ้นไป
โรงเรียนขนาดใหญ่	มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 720-1079 คน
โรงเรียนขนาดกลาง	มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 360-719 คน
โรงเรียนขนาดเล็ก	มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121-359 คน
โรงเรียนขนาดเล็กมาก	มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 120 คนลงมา

ซึ่งในแต่ละจังหวัดในเขตการศึกษา 1 มีจำนวนโรงเรียนในแต่ละขนาดตามตารางที่ 1 ดังนี้

(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2535)

ลำดับที่	จังหวัด	จำนวนโรงเรียนในแต่ละขนาด					รวม
		ใหญ่มาก	ใหญ่	กลาง	เล็ก	เล็กมาก	
1	นครปฐม	5	7	40	163	41	256
2	นนทบุรี	9	6	16	72	45	148
3	ปทุมธานี	5	8	20	111	34	178
4	สมุทรปราการ	13	12	33	58	33	149
5	สมุทรสาคร	5	3	19	55	30	112
	รวม	37	36	128	459	183	843

ขั้นที่ 3 เลือกโรงเรียนที่จะศึกษาโดยในแต่ละขนาดผู้วิจัย

ใช้วิธีการสุ่มแบบธรรมดาด้วยการจับฉลาก โดยใช้อัตราส่วนร้อยละ 50 ของจำนวนโรงเรียนที่แยกตามขนาดในแต่ละจังหวัด ได้โรงเรียนที่จะศึกษา จำนวน 421 โรงเรียน ดังรายละเอียดตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงรายละเอียดโรงเรียนที่เลือกศึกษาตามจังหวัดในเขตการศึกษา 1

ลำดับที่	จังหวัด	จำนวนโรงเรียนที่เลือกศึกษาในแต่ละขนาด					รวม
		ใหญ่มาก	ใหญ่	กลาง	เล็ก	เล็กมาก	
1	นครปฐม	3	4	20	82	21	130
2	นนทบุรี	4	3	8	36	23	74
3	ปทุมธานี	2	4	10	56	16	88
4	สมุทรปราการ	6	6	17	29	16	74
5	สมุทรสาคร	3	1	9	27	15	55
	รวม	18	18	64	230	91	421

ขั้นที่ 4 สุ่มตัวอย่างประชากรครูเพื่อใช้ตอบแบบสอบถามจากโรงเรียนที่เลือกศึกษา (ตามขั้นที่ 2) จำนวน 421 โรงเรียน โดยวิธีการสุ่มแบบธรรมดาในโรงเรียนขนาดใหญ่มาก ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก และขนาดเล็กมาก โรงเรียนละ 1 คน ถ้าโรงเรียนใดมีครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมากกว่า 1 คน ให้ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้เลือกผู้ตอบแบบสอบถาม จะได้ตัวอย่างประชากรครูในโรงเรียนขนาดใหญ่มาก 18 คน ขนาดใหญ่ 18 คน ขนาดกลาง 64 คน ขนาดเล็ก 230 คน และขนาดเล็กมาก 91 คน รวมตัวอย่างประชากรครูทั้งหมด 421 คน รายละเอียดตามตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงรายละเอียดตัวอย่างประชากรที่ใช้แบบสอบถาม แยกตามขนาดของ
โรงเรียนแต่ละจังหวัดในเขตการศึกษา 1

ลำดับที่	จังหวัด	ตัวอย่างประชากรที่ใช้ตอบแบบสอบถาม					รวม
		ใหญ่มาก	ใหญ่	กลาง	เล็ก	เล็กมาก	
1	นครปฐม	3	4	20	82	21	130
2	นนทบุรี	4	3	8	36	23	74
3	ปทุมธานี	2	4	10	56	16	88
4	สมุทรปราการ	6	6	17	29	16	74
5	สมุทรสาคร	3	1	9	27	15	55
	รวม	18	18	64	230	91	421

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์เกี่ยวกับบทบาทของครูในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่ม
สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ผู้วิจัยต้องการได้ข้อมูลเพิ่มเติมบางส่วน เพื่อมาสนับสนุนข้อมูลที่
ได้จากแบบสอบถาม ดังนั้นผู้วิจัยจึงสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม
โดยวิธีการสุ่มแบบธรรมดาดำเนินการจับฉลาก โดยใช้อัตราส่วนร้อยละ 10 ของจำนวนผู้ตอบ
แบบสอบถามในแต่ละขนาดของโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ในโรงเรียน
ขนาดใหญ่มาก 2 คน ขนาดใหญ่ 2 คน ขนาดกลาง 6 คน ขนาดเล็ก 23 คน และขนาด
เล็กมาก 9 คน รวม 42 คน ดังรายละเอียดตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์ แยกตามขนาดของโรงเรียน
แต่ละจังหวัดในเขตการศึกษา 1

ลำดับที่	จังหวัด	ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์					รวม
		ใหญ่มาก	ใหญ่	กลาง	เล็ก	เล็กมาก	
1	นครปฐม	-	1	2	8	2	13
2	นนทบุรี	1	-	1	4	2	8
3	ปทุมธานี	-	-	1	6	2	9
4	สมุทรปราการ	1	1	1	2	2	7
5	สมุทรสาคร	-	-	1	3	1	5
	รวม	2	2	6	23	9	42

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยศึกษาจากหลักการ แนวความคิดเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและบทบาทของครูในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจากเอกสารทางวิชาการ และแนวนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีเครื่องมือทั้งหมด 2 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของครูประถมศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) ถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสำรวจรายการ แบบจัดลำดับและแบบปลายเปิด (Open ended) ถามเกี่ยวกับบทบาทของครูประถมศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่ม-

สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตใน 5 ด้าน คือ

และหลักสูตรแม่บท

1. ด้านการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

1.1 การมีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
และหลักสูตรแม่บท

1.2 วิธีการศึกษาหาความรู้

1.3 ช่วงเวลาที่ใช้ในการศึกษาหาความรู้

1.4 สภาพปัญหาในการศึกษาหาความรู้

2. ด้านการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นเกี่ยวกับสภาพปัญหา

และความต้องการของท้องถิ่น

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่น

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่น

2.3 บทบาทของครูในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์
ข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่น

2.4 สภาพปัญหาในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่น

3. ด้านการใช้วิธีการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่ม

สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

3.1 การใช้วิธีการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน

3.2 การใช้วิธีการปรับเนื้อหา

3.3 การใช้วิธีการเลือกใช้และปรับปรุงสื่อ

3.4 การใช้วิธีการจัดทำเนื้อหาใหม่

3.5 การใช้วิธีการจัดทำสื่อการเรียนการสอนใหม่

3.6 สภาพปัญหาของการใช้วิธีการในการพัฒนา
หลักสูตรท้องถิ่น

4. ด้านการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพ

และความต้องการของท้องถิ่น

- 4.1 การเตรียมการสอน
- 4.2 การใช้กิจกรรมการเรียนการสอน
- 4.3 การใช้สื่อการเรียนการสอน
- 4.4 การวัดผลและประเมินผลการเรียน
- 4.5 การจัดตกแต่งชั้นเรียน
- 4.6 สภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการ

5. ด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่นกลุ่ม-

สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

- 5.1 บทบาทของครูในการประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น
- 5.2 วิธีการประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น
- 5.3 เกณฑ์การใช้ในการประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น
- 5.4 ช่วงเวลาที่ใช้ในการประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น
- 5.5 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรท้องถิ่น
- 5.6 ปัญหาในการประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น

ฉบับที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด เพื่อสัมภาษณ์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของครูผู้สอนเพิ่มเติม โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสนับสนุนข้อมูลจากแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

เกี่ยวกับบทบาทของครูประถมศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในเรื่อง การศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและหลักสูตรแม่บท การศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น การใช้วิธีการในการ

พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต การจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นและการประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

4. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

4.1 ผู้วิจัยศึกษาหนังสือ วารสาร เอกสาร และงานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของครูในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และวิเคราะห์นโยบาย หลักการ แนวดำเนินงาน การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมวิชาการและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพื่อนำมาสร้างเป็นข้อคำถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย

4.2 กำหนดข้อคำถามเกี่ยวกับบทบาทของครูประถมศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โดยครอบคลุมกรอบความคิดและขอบข่ายของการวิจัยที่กำหนดไว้ในแต่ละด้าน

4.3 นำข้อคำถามที่กำหนดไว้ (ข้อ 4.2) มาสร้างเป็นเครื่องมือคือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

4.4 นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น ไปใช้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ซึ่งได้แก่ ศึกษานิเทศก์สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 1 ท่าน ศึกษานิเทศก์สำนักงานประถมศึกษา จังหวัด 2 ท่าน นักวิชาการ กรมวิชาการ 1 ท่าน และอาจารย์มหาวิทยาลัย 1 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความครอบคลุม ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาสาระ (Content Validity) และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4.5 นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูผู้สอนที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร จำนวน 20 คน เมื่อพิจารณาความเหมาะสมของภาษาและเวลาที่ใช้

4.6 จัดทำเป็นเครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

5.1 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์-

มหาวิทยาลัย ส่งถึงเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพื่อแจ้งให้ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดในเขตการศึกษา 1 ทราบ และให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

5.2 นำหนังสือขอความร่วมมือจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และแบบสอบถามจำนวน 421 ฉบับ ส่งถึงผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดในเขตการศึกษา 1 เพื่อแจ้งครูผู้สอนในสังกัด ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและให้สัมภาษณ์ พร้อมทั้งนำแบบสอบถามส่งกลับคืนไปยังสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด โดยลำดับ

5.3 ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บแบบสอบถามกลับคืนจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดต่าง ๆ ในเขตการศึกษา 1 ด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืน 395 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.8

5.4 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์ครูผู้สอนจำนวน 42 คน ด้วยตนเอง ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครบทุกคน คิดเป็นร้อยละ 100

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับบทบาทของครูประถมศึกษา ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ดังนี้

6.1 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของครูประถมศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 บทบาทในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต วิเคราะห์โดยรวบรวมแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับการจัดลำดับความรู้ของครูให้คะแนนตามการเลือกในแต่ละอันดับดังนี้

ให้ 4 คะแนน สำหรับข้อที่ผู้ตอบเลือกเป็นอันดับที่ 1

ให้ 3 คะแนน สำหรับข้อที่ผู้ตอบเลือกเป็นอันดับที่ 2

ให้ 2 คะแนน สำหรับข้อที่ผู้ตอบเลือกเป็นอันดับที่ 3

ให้ 1 คะแนน สำหรับข้อที่ผู้ตอบเลือกเป็นอันดับที่ 4

แล้วรวมคะแนนเพื่อจัดอันดับสิ่งที่คุณมีความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร
ท้องถิ่นและหลักสูตรแม่บท

6.2 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับบทบาทของครูประถมศึกษาในการ
พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์
วิเคราะห์ข้อมูล โดยรวบรวมแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอเป็นความเรียง
และ ตอนที่ 2 สัมภาษณ์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทของครูประถม-
ศึกษา ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต วิเคราะห์โดยรวบรวม
แจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละแล้วนำเสนอเป็นความเรียง

6.3 นำข้อมูลจากแบบสอบถามและสัมภาษณ์ มาสรุปอภิปรายและเสนอแนะ
ประกอบกัน